

ПРОЕКТУВАННЯ ЖИТТЯ, ЯК ОЗНАКА САМОЗДІЙСНЕННЯ

Кіреєва З.О., доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології і психології розвитку особистості

Мазурик В.М., здобувач кафедри загальної психології і психології розвитку особистості

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, Україна

Особистість є творцем свого життя. Свідомий саморозвиток людини відбивається у особистісному самоздійсненні. На думку О.М.Кокуна [3], однією з основних ознак особистісного самоздійснення є наявність у людини власного проекту життя та твердого наміру його реалізації. С.Д.Максименко вважає, що для проектування життєвого шляху є дві форми прогнозування. Перша з них може бути визначена як «прогноз-план» – вірогіднісне передбачення тривалого розвитку людини в певній галузі її активності. Друга форма може умовно визначатись як «прогноз-подія» – вірогіднісне передбачення поведінки людини у випадку, коли відбувається важлива, кардинальна подія, що змінює основні параметри цього шляху» [1, с.158-159]. З метою вивчення особливостей проектування життєвого шляху особистості, нами вивчалися особливості побудови життєвих планів і перспектив у дівчат у віці ранньої дорослості. В нашому дослідженні ми застосували проєктивну методику «Мій життєвий шлях», яка є комплексним способом психологічної діагностики. В результаті проведеного дослідження ми отримали репрезентації - проектування життєвого шляху дівчатами в віці ранньої дорослості. Малюнки - проектування життєвого шляху ми розподілили на 4 групи: 1) репрезентації - проектування у вигляді схеми – скрипту (78%), 2) обмежені проектування (15%), 3) репрезентації-проектування «Пори життя жінки» (5%); 4) проектування – «абстракції» (2%).

На малюнках першої групи присутня ілюстрована послідовність подій свого життя від минулого до майбутнього. У пред'явлених проектуваннях майбутнє, неодмінно буде життєрадісним, буде мати позитивний емоційний тон і пронизано тільки оптимістичними очікуваннями, що узгоджуються з дослідженням З.О. Кіреєвої згідно з яким, показано, що для 43% досліджуваних цього віку найбільш важливим є майбутнє [2]. Згідно проектувань життєвого шляху першої групи, випробувані розуміють життя цілісно – як єдино спрямований неухильний рух до старості, вслід за М.Фуко. Але така стадіальність не пов'язана з реальністю, бо в неї не враховані несподіваності, на які багато кожне життя. Отже особливістю проектування життєвого шляху дівчатами цієї групи є лінійна траєкторія життя, яка позитивно окрашена з ігноруванням несподіванок, випадковостей, раптових змін, складностей життя. Крім того, в проектуваннях не має множинності руху без переважаючого напрямку, що отримало назву в постструктуралізмі терміном «ризом». Також, імовірно, випробуваними переноситься інтерпретація їх позитивного минулого на майбутнє, відомо, що події хронологічного минулого, з реалізованими зв'язками в психологічному часі дають сили для подальших досягнень.

Друга група – це обмежені проектування. Ми назвали їх: « Що далі буде?». Вони обмежені навчанням в університеті у теперішній час. В них представлені ретроспективні і сьогоденні інтерпретації. Можливо, в них відбивається насиченість теперішнього часу та більш повноцінне його переживання та переопрацювання, що призводить до глибшого розуміння та інтерпретації власного життєвого досвіду або імовірно, що нові стадії життя не конструюються з попередніх, а будуть вибудованими з існуючих контекстів: економічних та персональних.

Третя група проектувань життєвого шляху - «Пори життя жінки». В них ми бачимо демаркацію вікових періодів буття жінки, пов'язаних з фізичними перетвореннями в організмі жінок.

Четверту групу проектувань ми назвали «Абстракції». Відомо, що кожен рух тісно пов'язаний з відповідними процесами в психіці через рівні побудови рухів центральної

нервової системи (згідно Н. Бернштейну), тому нестандартність цих малюнків показує рівень самобутності особистості та на певну частку креативності в проектуваннях власного життєвого шляху.

Таким чином, у дівчат періоду ранній юності проектується модель власного життя, яка містить пріоритетні та стереотипні події характерні для спільноти. Проектування власного майбутнього відрізняється масштабністю, але слабкою продуманістю, нереалістичним оптимізмом без урахування життєвих обставин і можливостей, які надає суспільство в даний момент. Стратегія бачення власного майбутнього стосується сімейної сфери, професійної самореалізації, досуга. Не виявлено мотивації в удосконаленні своєї особистості. Проектування життєвого шляху знаходиться між раціональної формою прогнозування (життєвою програмою) і іраціональною формою прогнозування (мрією). Так за критеріями цілісності і позитивності це є життєва програма, але не враховуються кроки досягнення і вольові зусилля, за критерієм інтимності образу майбутнього і наочності це – мрія.

ЛІТЕРАТУРА

1. Максименко С.Д. Психологія особистості : підручник. / С.Д. Максименко К.С.Максименко, М.В. Папуча. - К.: ТОВ «КММ», 2007. – 296 с.
2. Киреева З.А. Развитие сознания, детерминированное временем: Монография / З.О. Киреева. – . – Одесса: ВМВ, 2010. – 384 с.
3. Кокун О.М. Життєве та професійне самоздійснення як предмет дослідження сучасної психології / О.М. Кокун // Практична психологія та соціальна робота. - 2013. - № 9. - С. 1 - 5..